

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА СФЕРИ ПОСЛУГ МЕТОДОМ ОЦІНКИ КОЕФІЦІЄНТІВ

ESTIMATION OF FINANCIAL SUSTAINABILITY OF THE SERVICES SECTOR COMPANY BY METHOD OF ASSESSMENT OF COEFFICIENTS

Дослідження зумовлюється об'єктивною необхідністю подальшого розроблення основних теоретичних підходів та шляхів забезпечення сталого фінансового розвитку підприємства сфери послуг. Фінансова стійкість є одним із показників, орієнтованих на який можна визначити подальший розвиток підприємства. У статті представлено програмний додаток, що базується на методиці оцінки фінансового стану підприємства готельного бізнесу шляхом розрахунку коефіцієнтів, що впливають на фінансовий стан. Представлена в дослідженні система коефіцієнтів відображає різні сторони стану активів і пасивів підприємства.

Ключові слова: моделювання, фінансова стійкість, сфера послуг, фінансові ресурси.

Исследования определяются объективной необходимостью дальнейшей разработки основных теоретических подходов и путей обеспечения устойчивого финансового развития предприятия сферы услуг. Финансовая устойчивость является одним из показателей, ориентируясь на который можно определить дальнейшее развитие предприятия. В статье представлено про-

граммное приложение, которое базируется на методике оценки финансового состояния предприятия гостиничного бизнеса путем расчета коэффициентов, влияющих на финансовое состояние. Представленная в исследовании система коэффициентов, отражает различные стороны состояния активов и пассивов предприятия.

Ключевые слова: моделирование, финансовая устойчивость, сфера услуг, финансовые ресурсы.

The research is conditioned by the objective need to further develop the main theoretical approaches and ways to ensure sustainable financial development of the service sector. Financial stability is one of the indicators, focusing on which one can determine the further development of the enterprise. The article presents a software application based on the methodology for assessing the financial condition of the hotel business by calculating the coefficients that affect the financial condition. The system of coefficients presented in the research, reflects different aspects of the state of assets and liabilities of the enterprise.

Key words: modeling, financial stability, sphere of services, financial resources.

УДК 338.31

Лазоренко В.В.

аспірант кафедри кібернетики та системного аналізу
Київський національний торговельно-економічний університет

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання та проблеми фінансового забезпечення діяльності підприємств зумовлюють необхідність зміни фінансово-економічної політики та кваліфікованої оцінки фінансового стану з метою виживання їх в умовах кризи та подальшого економічного зростання. Запорукою виживання підприємств є фінансова стійкість.

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і це відповідало потребам розвитку підприємства сфери послуг, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова – перешкоджати розвитку, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами і резервами.

Таким чином, сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів, а платоспроможність виступає її зовнішнім проявом.

Запорукою виживання у мінливих ринкових умовах і основою стабільності положення організацій служить їх фінансова стійкість, тобто такий стан фінансів, який гарантує його постійну платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства – це незалежність його у фінансовому відношенні і відповідність стану активів і пасивів компанії завданням фінансово-господарської діяльності.

Стійкість розвитку комерційних відносин необхідна не тільки для самих організацій, але й для

їхніх партнерів, які справедливо бажають мати інформацію про стабільність, фінансове благополуччя і надійність свого замовника або клієнта. Тому все більша кількість контрагентів починає долучатися до дослідження та оцінки стійкості конкретної організації [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки фінансового стану підприємств присвячені дослідження В. Артеменка, І. Бланка, Л. Костирко, О. Терещенка, В. Лібермана, Л. Богданівської, Є. Мниха, В. Крижановського, В. Лапенкова, В. Савчука, Г. Соколової, М. Чумаченка, А. Шеремета, В. Ситника, Н. Єрьоміна, В. Палія, В. Ковальова, Н. Русака, що розробили методики розрахунку оцінки фінансового стану та проведення фінансового аналізу.

Постановка завдання. Метою дослідження є реалізація моделі фінансової стійкості підприємства сфери послуг, проведення аналізу і розрахунку показників, за допомогою яких визначається фінансовий стан підприємства.

Для досягнення мети необхідно провести детальний огляд програмних продуктів для проведення фінансового аналізу діяльності підприємства надати порівняльну характеристику цих програмних продуктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім суб'єктам аналізу визначити фінансові можливості організації на тривалу перспективу, які залежать

від структури її капіталу, ступеня взаємодії з кредиторами та інвесторами, умов, на яких залучені й обслуговуються зовнішні джерела фінансування [2].

Аналіз стійкості фінансового стану на ту або іншу дату дозволяє відповісти на запитання: наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передує цій даті.

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і потребам розвитку підприємства, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова – перешкоджати розвитку, обтяжуючи витрати підприємства зайвими запасами і резервами.

Отже, формою забезпечення фінансової стійкості може бути платоспроможність. Якщо звернутися до сучасної енциклопедії, то вона стверджує, що платоспроможність – це здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що впливають із торгових, кредитних та інших операцій грошового характеру. Таким чином, платоспроможною вважається така організація, яка здатна вчасно виконати свої зобов'язання [3].

Фінансова стійкість – це стабільність фінансового стану підприємства, що забезпечується достатньою часткою власного капіталу в складі джерел фінансування. Достатня частка власного капіталу означає, що позикові джерела фінансування використовуються підприємством лише в тих межах, у яких вона може забезпечити їх повне й своєчасне повернення. Із цієї точки зору короткострокові зобов'язання за сумою не повинні перевищувати вартості ліквідних активів. У такому разі ліквідні активи – це не всі оборотні активи, які можна швидко перетворити в гроші без відчутних втрат вартості порівняно з балансом. У складі ліквідних активів – запаси і незавершене виробництво. Їх перетворення на гроші можливе, але це порушить безперервну діяльність підприємства.

Ідеться лише про ті ліквідні активи, перетворення яких у гроші є природною стадією їх руху. Крім самих грошових коштів і фінансових вкладень, сюди належить дебіторська заборгованість і запаси готової продукції, призначеної до продажу [4].

Також фінансова стійкість підприємства пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства та ступенем його залежності від кредиторів і дебіторів. Наприклад, підприємство, яке фінансується в основному за рахунок грошових коштів, взятих у борг, у ситуації, коли кілька кредиторів одночасно вимагатимуть свої кредити назад, може збанкрутувати. У такому разі структура підприємства «власний капітал – позиковий капітал» має значну перевагу в бік останнього. Таким чином, можна зробити висновок про те, що фінансова стійкість підприємства в довгостроко-

вому плані характеризується співвідношенням його власних і позикових коштів. Забезпеченість запасів і витрат джерелами формування є основою фінансової стійкості [5].

Таким чином, фінансова стійкість – це гарантована платоспроможність і кредитоспроможність підприємства в результаті його діяльності на основі ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. Водночас це забезпеченість запасів власними джерелами їх формування, а також співвідношення власних і позикових коштів – джерел покриття активів підприємства.

У міжнародній практиці і у практиці прогресивних фірм проводять відносну оцінку фінансової стійкості організації за допомогою фінансових коефіцієнтів. Фінансова стійкість за цією методикою характеризується:

- співвідношенням власних і позикових коштів;
- темпами накопичення власних джерел;
- співвідношенням довгострокових і короткострокових зобов'язань;
- забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Під час оцінювання фінансової стійкості застосовується аналітичний підхід, тобто розраховані фактичні показники фінансової стійкості порівнюються з екстремальними [6].

Для оцінки фінансової стійкості підприємства застосовується система коефіцієнтів, які відображають різні боки стану активів і пасивів підприємства. У зв'язку з цим виникають складності в загальній оцінці фінансової стійкості. Крім того, майже не існує якихось єдиних нормативних критеріїв для розглянутих показників. Нормативний рівень залежить від багатьох чинників, зокрема галузевої приналежності підприємства, умов кредитування, сформованої структури джерел коштів, оборотності оборотних активів, репутації підприємства тощо. Тому прийнятність значень коефіцієнтів, оцінка їхньої динаміки і напрямів зміни можуть бути встановлені тільки для конкретного підприємства з урахуванням умов його діяльності.

Побудуємо алгоритм, що базується на розрахунку показників фінансової стійкості, які дозволять прогнозувати майбутній рівень економічної стійкості підприємства.

Вхідною інформацією для аналізу фінансової стійкості є такі показники:

- *ВК* – власний капітал;
- *ВОК* – власний оборотний капітал;
- *Ф* – основні засоби;
- *НЗВ* – незавершене виробництво;
- *ВЗ* – виробничі запаси;
- *НА* – необоротні активи;
- *ОК* – оборотний капітал;
- *З* – запаси;
- *КБ* – короткострокові кредити банків;
- *ПК* – позикові кошти;

- ГП – готова продукція;
- Т – товари;
- МШП – малоцінні і швидкозношувані предмети;
- РП – обсяг реалізованої продукції.

Для визначення фінансового стану підприємства пропонуємо застосувати такі показники.

Коефіцієнт накопичення:

$$K_{\text{нч}} = \frac{ВЗ + МШП + НЗВ}{ГП + Т} \quad (1)$$

Індекс постійного активу:

$$I_{\text{на}} = \frac{НА}{ВК} \quad (2)$$

Коефіцієнт реальної вартості майна:

$$K_{\text{рвм}} = \frac{\Phi + НЗВ + ВЗ}{\Sigma A} \quad (3)$$

Фондовіддача:

$$K_{\text{ф}} = \frac{РП}{\Phi} \quad (4)$$

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів:

$$K_{\frac{o}{h}} = \frac{ОК}{НА} \quad (5)$$

Коефіцієнт забезпеченості запасів:

$$K_{\text{зз}} = \frac{ВOK}{З} \quad (6)$$

Коефіцієнт покриття запасів:

$$K_{\text{нз}} = \frac{ВOK + КБ + КЗ}{З} \quad (7)$$

Коефіцієнт автономії:

$$K_{\text{а}} = \frac{ВК}{\Sigma A} \quad (8)$$

Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів:

$$K_{\frac{n}{b}} = \frac{ПК}{ВК} \quad (9)$$

Мовами програмування для реалізації моделі обрано HTML та Javascript, оскільки документи HTML оброблюються браузером та відтворюються на екрані у звичному для людини вигляді, що робить програму легкою і зрозумілою у використанні.

HTML впроваджує засоби для:

- створення структурованого документу шляхом позначення структурного складу тексту: заголовки, абзаци, списки, таблиці, цитати та інше;
- створення інтерактивних форм;
- включення зображень, звуку, відео, та інших об'єктів до тексту.

Найпоширеніше і найвідоміше застосування мови Javascript – написання сценаріїв для веб-сторінок. Також використовується для впровадження сценаріїв керування об'єктами вбудованими в інші програми. Під час використання Javascript спільно з HTML з'являються додаткові можливості з удосконалення програмної розробки.

Побудований алгоритм дає уявлення про характер впливу та міру взаємозв'язку коефіцієнтів між собою і показником економічної стійкості. Це дозволить надавати рекомендації щодо впливу конкретного напрямку діяльності (персонал, основні виробничі фонди, структура капіталу тощо) підприємства на його економічну стійкість.

Для реалізації запропонованої моделі на практиці використаємо дані (таблиця 1) ПАТ «Готель «Прем'єр Палац», м. Київ Шевченківський район, бульвар Т. Шевченка 5–7.

Для розрахунку показників за допомогою розробленої програми запускаємо головне меню додатку (рис. 2), де обираємо потрібний показник.

Натиснувши на потрібний нам коефіцієнт, переходимо на сторінку для його розрахунку рис. 3.

Після внесення даних та проведення розрахунку ми переходимо до висновків за отриманими результатами (рис. 3):

Таблиця 1

Показники вхідної інформації для оцінки фінансової стійкості

Показник	На початок 2016	На кінець 2016
Власний капітал (ВК)	333 939	252 204
Власний оборотний капітал (ВOK)	-630 258	-357 616
Основні засоби (Φ)	6 681 996	6 897 984
Незавершене виробництво (НЗВ)	–	–
Виробничі запаси (ВЗ)	10 594	7 961
Необоротні активи (НА)	964 197	609 820
Оборотний капітал (OK)		
Запаси (З)	10 594	7 961
Короткострокові кредити банків (КБ)	–	–
Позикові кошти (ПК)	203 483	17 815
Готова продукція (ГП)	–	–
Товари (Т)	4 520	4 511
Малоцінні й швидкозношувані предмети (МШП)	8 587	7 961
Обсяг реалізованої продукції (РП)	73 096	188 794

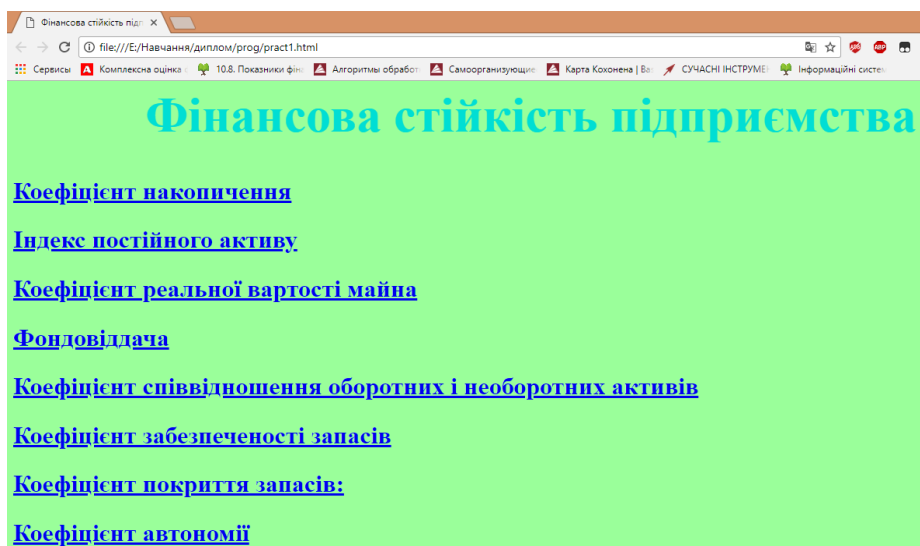

Рис. 1. Головне меню додатку оцінки коефіцієнтів аналізу фінансової стійкості

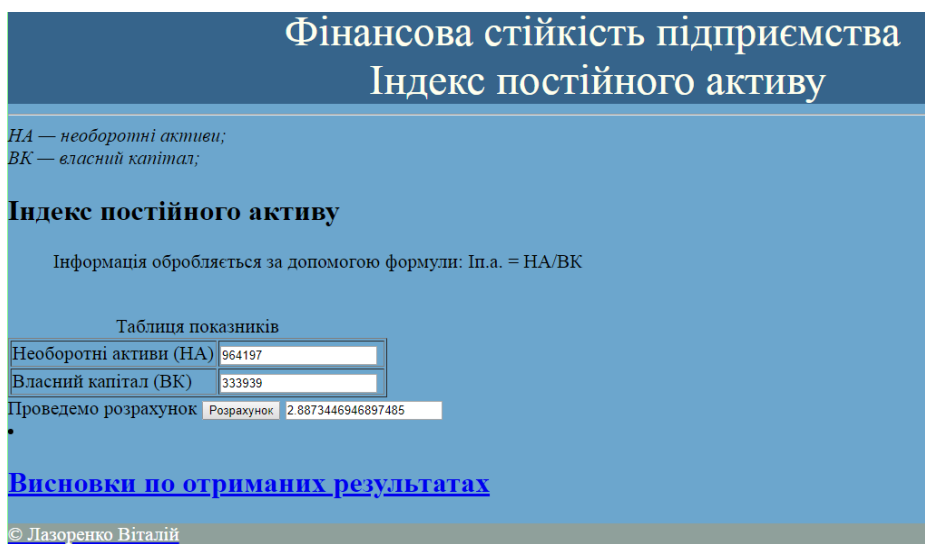

Рис. 2. Приклад розрахунку індексу постійного активу

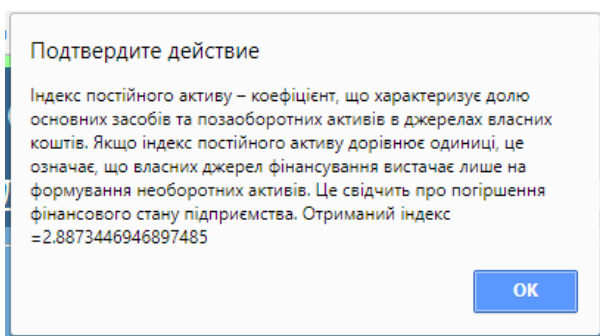

Рис. 3. Висновки за отриманими результатами

Якщо підприємство не використовує довгострокові кредити джерелом формування необоротних активів, то сума коефіцієнтів маневрування і постійного активу дорівнює одиниці. У цих умовах зростання коефіцієнта маневрування можливе лише за

рахунок зменшення коефіцієнта постійного активу. Однак підвищенню фінансової стійкості відповідає зростання обох коефіцієнтів. Це може бути досягнуто за рахунок використання в складі джерел засобів довгострокових запозичених коштів.

Якщо індекс постійного активу дорівнює одиниці, то це означає, що власних джерел фінансування вистачає лише на формування необоротних активів. Це свідчить про погіршення фінансового стану підприємства. Але в нашому випадку результат є більше двох, що свідчить про те, що підприємство сфери послуг перебуває в гарному фінансовому стані.

Аналогічним чином проводимо розрахунок решти коефіцієнтів для отримання повної картини фінансового становища ПАТ «Готель «Прем'єр Палац».

Коефіцієнт реальної вартості майна, який показує частку реального майна, що є в розпорядженні

підприємства, в його загальній величині, характеризує політику підприємства в цій області як ефективну та виважену.

Цей коефіцієнт визначає рівень виробничого потенціалу підприємства, забезпеченість операційної діяльності засобами виробництва. Нормальне значення цього показника знаходиться в межах від 0 до 0,5. Отриманий коефіцієнт у результаті розрахунків є вищим і не потрапляє в заданий діапазон, що свідчить про те, що готельне підприємство має слабку забезпеченість операційної діяльності засобами виробництва.

Фондовіддача – найважливіший показник використання основних фондів, тому підвищення фондовіддачі – найважливіше завдання підприємства.

Фондовіддача – показує кількість коштів, укладених в основні фонди. Слід зазначити, що в умовах науково-технічного прогресу значне збільшення фондовіддачі ускладнене швидкою зміною устаткування, що потребує освоєння, а також збільшення капітальних вкладень, що спрямовуються на поліпшення умов праці, охорону природи тощо. У випадку з досліджуваним підприємством фондовіддача є малою, тобто виручка коштів від вкладень в основні фонди є незадовільною, що негативно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами – це співвідношення власних оборотних коштів та матеріальних запасів, тобто показник того, якою мірою матеріальні запаси покриті власними джерелами та не потребують залучення позикових. У результаті дослідження коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами є від'ємним, що вказує на необхідність підприємства залучати позикові кошти.

Коефіцієнт покриття запасів характеризує те, скільки на одиницю коштів, укладених у запаси, припадає у сукупності власних коштів, довго- та короткострокових зобов'язань; позитивною тенденцією є збільшення показника (у випадку з ПАТ «Готель «Прем'єр Палац» тенденція негативна, оскільки показник є малим).

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) показує, яку частину загальних вкладень у підприємство складає власний капітал. Він характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Оптимальне значення більше 0,5. Отриманий результат становить 0,32, що характеризує залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Як і попередні коефіцієнти, показник співвідношення позикового і власного капіталу дає найбільш загальну оцінку фінансової стійкості підприємства. Показник має досить просту інтерпретацію: його значення, що дорівнює, наприклад, 0,3, означає, що на кожну 1 грн. власних коштів, вкладених в активи підприємства, припадає 30 коп. позикових коштів. Зростання показника в

динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості. Результатом співвідношення позикового і власного капіталу ПАТ «Готель «Прем'єр Палац» є значення 0,61, що свідчить про посилення залежності підприємства від інвесторів і кредиторів.

Проаналізувавши всі показники впливу на фінансову стійкість підприємства можемо сказати, що підприємство схильне до зниження фінансової стійкості.

Висновки з проведеного дослідження. Моделювання розрахунку фінансової стійкості є логічно складним, тривалим та трудомістким процесом. Одним із головних обмежуючих факторів під час розроблення моделі є час, адже навіть підготовчі етапи системи є досить тривалими. Але попри труднощі під час створення система розрахунку фінансової стійкості виступає могутнім інструментом вирішення поставлених завдань.

У процесі дослідження було реалізовано програмну модель розрахунку фінансової стійкості, яка передбачає розрахунок коефіцієнтів впливу на фінансову стійкість. Програмна модель створена з використанням двох мов програмування HTML та JavaScript. У процесі побудови моделі було досліджено особливості розрахунку фінансової стійкості, проаналізовано та описано процес роботи системи розрахунку фінансової стійкості на основі коефіцієнтів фінансової стійкості.

Створена програмна модель розрахунку фінансової стійкості може використовуватись для підприємств будь-якої форми власності, розміру та специфіки діяльності. Програмою можуть користуватися менеджери різних рівнів управління, які на основі результатів моделювання розробляють прогностичні значення діяльності підприємства. Модель є простою у використанні та включає основні показники, які використовуються під час аналізу фінансового стану підприємства та розрахунку фінансової рівноваги.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антикризове управління: Навч. посібн. / В. Крижановський, В. Лапенков та ін.; зп ред. Є. Мінаєва, В. Панагущина. Київ: Вид-во ПРІОР, 2006. 432 с.
2. Богдановская Л., Виноградов Г. Анализ хозяйственной деятельности в промышленности. Москва: Экономика. 2001. 286с.
3. Терещенко О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2003. 554 с.
4. Костирко Л. Стратегия финансово-экономической деятельности хозяйствующего субъекта: методология и организация: монография. Луганск: изд-во ВНУ им. В. Даля, 2002. 560 с.
5. Бланк І. Управління формуванням капіталу. Київ: Ника-Центр. 2007 567 с.
6. Артеменко В., Белендир М. Фінансовий аналіз: Навч. посібн. Львів: Вид-во «ДИС», 2007. 128 с.